

23 februari 2025

'VERGEEF ONS ONZE SCHULDEN'

Daniël 9, vers 1 t/m 19

Afgelopen woensdag is er op de gesprekskring gesproken over de bede 'geef ons heden ons dagelijks brood'. Een van de gespreksvragen die wij behandelden, was 'wat betekent het voor u dat wij bidden 'geef **ons** heden **ons** dagelijks brood'? Er kwam in ons gesprek toen naar voren dat het woord 'ons' niet zomaar inwisselbaar is voor 'mijn'. Dat je niet bidt om *mijn* dagelijks brood, maar om *ons* dagelijks brood is niet zonder reden. Als je bidt voor 'ons' brood, dan wordt je ertoe aangezet om ook te denken aan de ander. De bede tot God 'geef ons heden ons dagelijks brood' is tegelijkertijd een vraag aan jezelf: is die ander en zijn of haar behoefte aan dagelijks brood ook in beeld bij mij? Of zit ik hier gewoon wat voor mijzelf te bidden? En: houd ik ons dagelijks brood voor mijzelf of deel ik ervan? ... Nu, ik wil in deze preek dezelfde vraag van onze gesprekskring behandelen bij de bede die volgt op de bede om het dagelijks brood, namelijk het gebed 'vergeef **ons onze** schulden'. Wat betekent het dat wij ook deze bede in het meervoud bidden? Ook al bidt je het Onze Vader misschien in stilte in je een-tje..., je bidt om vergeving van **onze** schulden..., maar wat betekent dat? Daar gaat het dus over in deze preek.

Ik laat het tweede gedeelte van deze bede, namelijk 'zoals ook wij vergeven onze schuldenaren', even liggen. Ik heb in mijn loopbaan vaker over deze bede gepreekt en ik merkte bij mijzelf en ik zie het ook bij collega's dat wij dan heel snel het gaan hebben over het elkaar-vergeven en over in hoeverre dat kan en moet enzovoort. Dat is ook een heel belangrijk thema, maar ik blijf vanmiddag bij het eerste gedeelte van de bede, bij datgene wat wij biddend aan God vragen: 'vergeef **ons onze** schulden'.

Het eerste wat ik wil aanstippen als wij nu naar de betekenis van deze gebedswoorden kijken, is dit: het gebed om vergeving van onze schulden volgt direct op het gebed om het dagelijks brood. Ik denk daarom dat ze bij elkaar horen. Het 'vergeef ons onze schulden' is blijkbaar net zo'n dagelijkse werkelijkheid als het dagelijks brood in het leven van een volgeling van Jezus. En... het is blijkbaar ook net zo'n belangrijke werkelijkheid, want in het Onze Vader verder eigenlijk maar heel weinig wordt gevraagd. Drie zinnestjes met drie beden, daarmee is alles gevraagd wat wij moeten vragen: ons dagelijks brood, vergeving van onze schulden en dat wij niet in verzoeking zullen komen maar verlost worden van de boze. Meer hoeven wij niet te vragen. Maar dit *moeten* wij dus blijkbaar echt vragen. Die vergeving van onze schulden is belangrijk. Het is net zo'n dagelijkse noodzaak als ons dagelijks brood. Want...: dit *is* onze dagelijkse werkelijkheid: de wereld waarin wij leven en die wij samen vormen, staat in diepe

schuld. Er is sprake van een dagelijkse opstapelende schuld van de wereldbewoners tegenover God en tegenover elkaar. En dat is een nog groter probleem dan alle wereldwijde crises die in deze tijd zichtbaar worden. Een ongekend grote schuld!

Schuld zie je natuurlijk vaak niet... Dat is juist ook het verraderlijke ervan: je ziet mensen gewoon doorleven en geld blijven uitgeven en je denkt als buurman 'waar kunnen ze het van doen?' Ja, dat kunnen ze ook niet, er zal een moment komen dat... Schuld is ook vaak verborgen, omdat het gevoelens van schaamte oproept. Je gaat niet op een verjaardag gezellig vertellen dat je in de schuldsanering zit. Je voelt je falen als je door de bank op je probleem wordt gewezen, of een brief in de brievenbus krijgt... Of, dat kan ook: je blijft glashard ontkennen dat je een probleem hebt en dat het komt door.... Nu, deze dingen gelden ook voor hoe wij als wereldbewoners bij elkaar in de schuld staan en bij God. Het is een veel groter probleem dan aan de oppervlakte zichtbaar is... En het is een probleem waar wij liever niet over praten, of wat misschien soms zelfs glashard wordt ontkend: iets met 'woke', 'fake', of whatever.

Wat is eigenlijk schuld? Nu, het woord 'schuld', zoals dit woord hier in het Onze Vader in de versie van Mattheus wordt gebruikt, betekent: niet hebben voldaan aan de verplichtingen men heeft. Tekortschieten. We hebben de verplichtingen verzaakt die behoorden tot de prachtige positie die God ons had gegeven als beeld van God,

beeldragers van God op aarde.

We hebben in de verste verte niet aan onze verplichtingen voldaan. En elke dag wordt die schuld maar groter. Nu, je kunt ervoor kiezen om de schuld op te laten lopen – en in de politiek maak je je er vaak populair door als het om de staatschuld gaat – maar ondertussen stapelen de problemen zich op.

Schuld, dat is dus: niet aan je verplichtingen voldoen. En waar

bid je dan om bij 'vergeving van onze schulden'? Nou, hier is het belangrijk om op te letten: je bidt met 'vergeef ons onze schulden' niet alleen: 'Heere God, scheld ons onze schuld kwijt'. Dat ook..., *maar het is meer*. Vergeving van onze schuld, vergeving van onze zonden, dat is volgens de Bijbel: *een totaal nieuw begin*.

Als je schuld bij de bank wordt kwijtescholden, dan betekent dit gewoon: je schuld is voldaan, weg. De bankdirecteur zal dan niet bij je aanbellen om dit samen te gaan vieren. Hij of zij zal zelfs niet een bloemetje opsturen om je te feliciteren. Nee, het betekent dat je vanaf nu weer gewoon mag doorgaan, waar je was gebleven. Maar kwijtschelding van onze schuld bij God, dat betekent veel meer dan 'het probleem is opgelost', het betekent: 'nu kan het nieuwe leven beginnen!' Want God is geen bankdirecteur ergens in een kantoor op de Zuid-As, God is onze Vader in de hemel. Als de schuld kwijt is gescholden, als de zonden zijn vergeven, dan betekent dat dat er niets meer tussen God en ons instaat. Het is een totaal nieuw begin. Door de kwijtschelding van onze schuld, door de vergeving van onze zonden mag het leven zonder afstand tot God beginnen. Het leven in Gods nabijheid is voor je ingegaan. Ja, een leven in diepe verbondenheid met je hemelse Vader. Een leven vanuit de genade en liefde van God, genade voor elke

dag genoeg! Je mag een leven gaan leven, waarin geen angst meer hoeft te zijn voor God. Want: aanvaarding door God. Heelheid van je bestaan. Vreugde. Je kunt het niet sterker uitdrukken dan Paulus, hij zegt: we zijn dankzij de vergeving van onze zonden vanuit de dood overgegaan naar het leven.

Onze schulden, dat is dus iets heel groots. Maar vergeving van onze schulden, dat is dus nog zoveel grootser. Vergeving van onze schulden, dat is niet slechts compensatie, vereffening, het glad strijken, nee, het is: *een nieuw bestaan*. Gods nieuwe wereld, het Koninkrijk van God breekt aan. Want God zegt niet: 'o.k., Ik wil het door de vingers zien'. Nee, God zegt: 'kom, begin met Mij een totaal nieuw leven, leef uit Mijn vergeving, genade en liefde'. ... Misschien dat je hierdoor al iets kan begrijpen waarom wij bidden 'vergeef ons onze schulden'. Want dat nieuwe bestaan, dat is niet iets alleen voor jouzelf, 'jouw persoonlijke cadeau' waar je zelf thuis van mag genieten, nee: *het kan toch niet anders of je gunt dit nieuwe bestaan aan ieder ander!* Nu, daarom plaats je jezelf met het gebed 'vergeef ons onze schulden' naast de ander – je weet immers ook dat je zelf ook een zondaar bent en dat je ook zelf diep in de schuld staat bij God – en je bidt met en voor de ander en voor de hele wereld in schuld: 'vergeef ons onze schulden'. Je bidt of dit nieuwe bestaan jou, de hele gemeente, ja iedereen, heel de wereld mag vervullen.

Op een heel mooie manier zien wij dat bidden met-en-voor-de-andere bij Daniël. Daniël bidt helemaal in de 'wij-vorm' en doet belijdenis van *onze zonden en onze schuld*.

Even de context: Daniël verblijft als joodse balling in het Perzische Rijk. Zijn volk is grotendeels gedeporteerd naar het Babylonische Rijk, het rijk dat later zelf weer is overwonnen door het Perzische Rijk. Daniël heeft een heel hoge positie gekregen aan het hof van de Perzische koning, Daniël heeft flink carrière gemaakt. Maar ondanks dat hij op en top functioneerde in die cultuur, las hij op een moment uit het boek Jeremia. Blijkbaar had hij tussen al die Babylonische boeken die hij moest bestuderen om aan het hof dienst te kunnen doen zijn Bijbeltje liggen. En het lezen uit zijn bijbeltje – Daniël las uit de profeet Jeremia, zo vertelt hij - bracht hem tot bidden.

Nu dat is al een prachtige les: de Bijbel leert je wat je moet bidden. Bijbel lezen geeft je woorden om te bidden en helpt je te richten op datgene wat het bidden waard is. Anders blijf je maar steeds in je eigen gedachten hangen en in je eigen kringetje rondbidden.

Maar even terug: Daniël had in het boek Jeremia gelezen dat die ballingschap van zijn volk door God als straf was bedoeld. Voor een periode van zeventig jaar had God hen buiten het beloofde land geplaatst om tot bezinning te komen. En wat doet Daniël nu? Hij gaat bidden. Bidden, niet alleen voor hem zelf – dat het goed mag gaan met zijn werk en zijn carrière hier in Babel – nee, Daniël bidt voor zijn volk. En hoe! Vers 5: '*wij hebben gezondigd. Wij hebben onrecht gedaan. Wij hebben goddeloos gehandeld. Wij zijn in opstand gekomen door af te wijken van Uw geboden en bepalen.*' Met andere woorden: 'vergeef ons onze schulden'.

Natuurlijk moet je heel wat stappen zetten om van Daniël en zijn volk toen – het uitverkoren volk Israël – bij ons en onze situatie aan te komen. Wij zijn namelijk niet Israël. En het gemeenschapsdenken van toen is zo totaal anders dan ons individueel beleven nu. Maar ik meen

toch van Daniëls bidden heel veel te kunnen leren. Daniëls gebed opent mijn ogen ervoor dat zonden en schuld niet zo individueel is op te delen en aan te wijzen dan wij in onze cultuur soms zouden willen. Schuld is niet een probleem van individuen, van enkele slechteriken, maar van ons allen. Schuld, dat is namelijk vaak veel complexer, is vaak veel meer wijdvertakt; alles hangt met alles samen in de schuldvraag. En daardoor is het ook zo ingewikkeld en zitten wij er vaak zo in vast. Daniël wees dan ook niet naar de koningen die toen hadden geregeerd in Israël en het land naar de ondergang hadden geholpen. Ja, zij ook inderdaad, zij waren ook schuldig. Maar ook de priesters. En ook het gewone volk, toen Daniël mogelijk nog maar een kleine jongen was. *Wij* hebben gezondigd.

Wat vindt u van hoe Daniël naar schuld kijkt en over onze schuld spreekt tegenover God? Zo te kijken naar menselijke schuld maakt je ook bescheiden. Het zorgt ervoor dat je niet met je vinger blijft wijzen, maar dat je je handen vouwt. Je benoemt niet alleen die of die groep mensen als zijnde het probleem van alles, maar je bidt voor hen en tegelijkertijd voor jezelf: vergeef ons *onze* schulden. Want schuld, dat zit door alles heen. En het gaat generaties door.

Heel sterk was bleek dat uit de discussie enkele jaren geleden over de vraag of onze regering excuses moest aanbieden vanwege ons slavernijverleden. Natuurlijk: de Nederlanders van de 21^e eeuw hadden in letterlijke zin geen schuld aan wat hun voorouders eeuwen geleden hadden veroorzaakt. En: het is zo lang geleden, moet je dan nog alles op gaan rakelen? En witte mensen werden toen soms ook als slaaf verhandeld, dat is ook waar. Schuld is niet zomaar uit te pluizen, aan te wijzen en ook niet na zoveel jaar af te sluiten. Maar het is ook een veel te groot iets om daarbij alleen je eigen straatje schoon te bidden en een nieuw bestaan met God te gaan genieten: Daniël maakte zich één met zijn volk, hij wist zich een met zijn volk. Hun schuld was zijn schuld. Zijn vergeving moet hun vergeving zijn. 'Vergeef ons onze schulden'.

Ik hoop dat wij als kerk zoals Daniël zullen bidden in onze wereld. Daniël had zich volgens mij volkomen terecht als slachtoffer van die hele ballingschap kunnen zien in plaats van medeschuldige. Want: waarom moest hij als jonge jongen worden gedeporteerd? Wat voor schuld had hij hieraan? Wat is het oneerlijk als jij daar in Babel zit, terwijl de generaties boven je er zo'n zootje van hadden gemaakt in het eigen land... En toch: Daniël bad. Hij maakte zich één met zijn volk, met de generaties voor hem, zijn eigen generatie, de mensen in Babel, de overgeblevenen in Israël: wij! Daniël bad met en voor de anderen: 'wij hebben gezondigd'.

Nu, ik hoop dat wij als kerk zoals Daniël zullen bidden in onze wereld. Er wordt in onze wereld heel veel schuld glashard ontkent of afgeschoven. Er wordt openlijk gelogen als het om schuld en verantwoordelijkheid gaat. Er wordt ook veel weggekeken. Er wordt verteld dat 'hun' probleem niet 'ons' probleem is. Er wordt gevraagd: 'wat kunnen wij eraan doen?' En: 'als anderen zich er niets van aantrekken, waarom zouden wij dat dan wel doen? Dan ben je toch een dief van je eigen portemonnee?' En ondertussen voelen wij ons allemaal slachtoffer. Maar in dit duivelse spel van macht en geld en eten-of-gegeten-worden en je-rug-recht-houden buigen wij als volgelingen van Jezus ons neer en bidt de kerk voor zichzelf en tegelijkertijd voor de mensen om haar heen: 'vergeef ons

onze schulden, gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren'.

Ik denk dat je dit bidden om 'vergeving van onze schulden' onze priesterlijke roeping kan noemen. Onze priesterlijke roeping. Een van de belangrijke taken van een priester uit de tijd van de Bijbel was namelijk om voor het volk vergeving aan God te vragen door middel van gebed en offers. Nu, Petrus noemt ons in zijn eerste brief ook priesters. Een koninkrijk van priesters, zo luidt zelfs de eretitel die hij de gemeenteleden geeft aan wie hij zijn brief schrijft. Een koninkrijk van priesters. Wij hebben als gemeente het voorrecht om, zoals de priesters vroeger, heel dicht bij God te mogen zijn. Nu, als priesters is het onze taak om Hem de lof toe te zingen – we doen dat elke zondag weer en misschien ook wel tussendoor – en als priesters is het ook onze taak om te bidden om verzoening, genade, vergeving. Wij maken ons als priesters een met elkaar en een met de wereld en bidden met en voor hen, buigend voor het aangezicht van God: 'Vader, vergeef ons onze schulden'.

Ik moet naast Daniël in het kader van onze priesterlijke roeping ook denken aan de Heere Jezus. Hoe Hij als Priester voor ons allen optreden. Hij is de Priester, 'de grote Priester' zegt de Hebreënbrief, de Hogepriester. Want: Hij bidt voor ons. Nee, Hij heeft het in Zijn bidden niet zoals Daniël over 'onze zonden'. Dat kan niet, want de Heere Jezus heeft op geen enkele manier zonden gedaan. Maar Hij identificeert Zich wel met onze zonden. Helemaal! De Heere Jezus laat Zich schuldig bevonden worden, terwijl de mensen om Hem heen zo onnoemlijk veel schuld hadden. Hij laat Zich kruisigen als een vervloekte misdadiger. Hij hangt daar als de grootste schoft. Want: onze zonden zijn Zijn zonden geworden. De schuld van mij en van u draagt Hij. Ja, Hij stierf voor de zonden *van de gehele wereld*, zo schrijft Johannes later in een van zijn brieven. De zonden *van al de mensen* maakte Hij tot Zijn zonden. En terwijl die mensen nog doorgingen met lachen en martelen en zondigen, bad Hij: 'Vader, vergeef het hun, want zij weten niet wat zij doen'. Jezus bad om vergeving en Hij bracht vergeving. Vergeving van onze schulden.

Als u zo Daniël hoort bidden hè – 'wij hebben gezondigd' – en als u volgens naar de Heere Jezus kijkt Die Zich helemaal een maakte met onze schuld... helpt u dat om te bidden 'vergeef ons onze schulden'...? Christenen wijzen niet naar de ander. Christenen kijken ook niet weg. Christenen kijken omhoog en als priesters voor deze wereld bidden zij voor elkaar en voor de wereld: 'Vader, vergeef ons onze schulden, want wij weten niet wat wij doen!' 'Vader, vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven onze schulden'.

Weet u: niet Trump, Elon Musk, Poetin..., maar ook niet Rutte of Van der Leijen, maar u, u vervult een sleutelpositie in deze wereld. Ja, ook al heeft u misschien heel geen politieke invloed. Ook al kunt u misschien niet eens uw huis uit, maar zit u op dit moment thuis de dienst te beluisteren. U vervult een sleutelpositie voor ons land en voor deze wereld. Want u mag zo'n priester zijn, die apart gesteld is om dicht bij God te mogen zijn en namens de wereld tot God te bidden. Als er niemand voor ons zou bidden, als niemand onze schuld zou belijden..., als er niemand naar herstel en genezing vraagt..., dan verandert er echt niets op deze wereld...

Daniël bad voor zijn volk: 'wij hebben gezondigd'. Hij identificeerde zich met hen. Een prachtig voorbeeld bij het 'vergeef ons onze schulden'. En – dat wil ik nog even delen: Daniël helpt mij met zijn gebed ook aan woorden als het gaat om bidden om vergeving. Want wat ik zo mooi vind: nadat Daniël zo ongeveer alle Hebreeuwse werkwoorden heeft gebruikt om de schuld van zijn volk onder woorden te brengen – zondigen, onrecht doen, in opstand komen tegen God enzovoort – doet hij in zijn gebed om vergeving een beroep op Gods eer. Vers 19 (het laatste vers): 'Heere, luister! Heere, vergeef! Heere, sla er acht op en doe het, wacht niet langer, omwille van Uzelf, mijn God.'

Dat is een krachtig bidden! 'Heere, vergeef! Luister! Sla er acht op en doe het!' Maar dit is niet brutaliteit van Daniël, nee, Daniël zegt daar achteraan: 'doe het, *omwille van Uzelf*'. Daniël doet een beroep op Gods eer. Op Gods Naam. Op Gods karakter, op Wie Hij is. En op Zijn reputatie: 'U hebt Uw Naam verbonden met Jeruzalem en met Uw volk. Heere God, het zal toch Uw Naam besmeuren, als wij helemaal ten onder zouden gaan vanwege onze schuld?'

Nu, als je met het Onze Vader hebt gebeden 'Uw Naam worde geheiligd', dan mag je ook een beroep doen op diezelfde Naam van God, dan mag je God vrijmoedig, onbeschoornd aanspreken op Wie Hijzelf heeft gezegd te willen zijn. God heeft gezegd: Ik zal er zijn. God heeft Zelf uitgeroepen dat Hij een barmhartig en genadig God is. Een God van trouw. Nu, houd God maar aan Zijn eigen woorden. Eer Hem door Zijn Naam zo heilig te laten zijn dat je God oproept om Zijn eigen Naam ook eer aan te doen.

Ik hoop dat u met deze preek wat voeding hebt gekregen om in het vervolg met overgave te blijven bidden: 'vergeef ons onze schulden'. Er zijn nog heel veel vragen te stellen bij de schuldvraag. En voor degenen die zich vaak te snel overal over schuldig voelen, zou ik nog even willen vertellen dat deze preek niet bedoeld is om je alles en overal schuldig over te voelen. Ik hoop dat je daar tegen zult vechten.

Nee, het gaat in het bidden van 'vergeef ons onze schulden' om iets anders. Want Gods vergeving van schulden, zo vertelde ik aan het begin, dat is niet slechts kwijtschelden, gladstrijken, maar: een totaal nieuw leven mogen beginnen. Daar bidden wij dagelijks om bij 'vergeef ons onze schulden', net zoals om dagelijks brood. Wij bidden dagelijks:

Maak ons nieuw. Geef ons een nieuw bestaan.

Maak ons van dood levend. Van schuldig en onrein tot bevrijde mensen en tot Uw kinderen. Ons. Onze gemeenten. Onze wereld.

Doet het, omwille van Uw Naam. Tot eer van Uzelf.